

Висновки. Слід зазначити, що розробка технології формування готовності майбутніх спеціалістів до інноваційної діяльності на основі методу проектів не тільки сприяє формуванню компетентних випускників (школи чи ВНЗ), але й здійснюється у контексті розвитку сучасних освітніх тенденцій [2]:

- переходу на кредитно-модульну систему;
- розвитку самоосвіти як ефективного інструменту розкриття та використання особистого потенціалу учнів;
- формування випереджуючого характеру процесу отримання освіти;
- адаптації освітнього процесу до запитів учнів;
- забезпечення реалізації студентами індивідуальних освітніх траєкторій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід, українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. — К: КІС, 2004. — 112 с.
2. Даньшева С. О., Печерцев А. А. Формирование готовности будущих инженеров к инновационной деятельности в условиях кредитно-модульной системы // IV Міжнародна конференція «Стратегія якості у промисловості і освіті» (30 травня — 6 червня 2008 р., Варна, Болгарія): Матеріали. У 2-х томах. Том II. Упорядники: Хохлові Т. С., Хохлов В. О., Ступак Ю. О. — Дніпропетровськ — Варна: Волант-ТУ-Варна, 2008. — С. 103–105.
3. «Intel □ Навчання для майбутнього». — К: Видавнича група BHV, 2004. — 416 с.
4. Кузьмінська О. Г. Організація дослідницької діяльності як засобу інтелектуального розвитку учнів // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2007. — №8. — С. 47–51.
5. <http://www.21stcenturyskills.org/> The Partnership for 21st Century Skills.
6. <http://www.iteach.com.ua/mediawiki> ITEACH WIKI в Україні.
7. <http://sciserv.org/isef> Society for science & the public.

Надія ОЛЕФІРЕНКО, Наталія ПОНОМАРЬОВА, Людмила ОСТАПЕНКО

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РАМКАХ ПРОГРАМИ «INTEL □ НАВЧАННЯ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО»

У статті розглянуто сутність та особливості дослідницької діяльності студентів — майбутніх педагогів, наведено типи студентських робіт, які можуть бути віднесені до дослідницьких. Визначено шляхи підготовки студентів до навчально-дослідницької та наукової дослідницької діяльності та умови ефективного включення студентів до неї.

Вступ. Покращення якості освіти, що є необхідною передумовою входження України до світового освітнього простору, неможливо без активної науково-дослідної діяльності студентів у вищій школі. У цьому зв'язку роль педагогічного університету є особливо значною — майбутні педагоги повинні не тільки самостійно виконувати наукові дослідження в рамках навчальних дисциплін, але й підвищувати свій професійний рівень шляхом проведення педагогічних досліджень та вміти організувати навчальні дослідження школярів. Такі уміння організації та виконання навчальних і педагогічних досліджень є необхідними у сучасній загальноосвітній школі, в якій спостерігається зародження активного дослідницького руху, створюється система дослідницької діяльності школярів, яка поєднує різноманітні форми — від олімпіад і конкурсів до наукових товариств і конференцій.

У цьому зв'язку постає проблема підготовки майбутніх учителів до здійснення дослідницької діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вирішення проблем організації навчальних досліджень спирається на праці таких психологів і педагогів В. А. Андреев, С. Л. Белих, А. В. Леонтовіч, В. С. Безрукова, Н. І. Дереклєєва, І. О. Зимняя, Є. О. Шашенкова, Д. В. Матюшкін, А. Н. Подд'яков та інших.

У психолого-педагогічній літературі дослідницька діяльність визначається як «специфічна людська діяльність, яка регулюється свідомістю і активністю особистості і спрямована на

задоволення пізнавальних, інтелектуальних потреб» (Є. О. Шашенкова, І. О. Зимня). Продуктом такої діяльності є нове знання, одержане відповідно до поставленої мети. Метою дослідницької діяльності завжди є одержання нового знання.

Дослідницька діяльність майбутніх педагогів передбачає виконання наукових (педагогічних) і навчальних досліджень. У межах педагогічного дослідження відбувається виявлення та розв'язання педагогічної проблеми із застосуванням наукових методів і досягнень науки з метою впровадження нових технологій у навчальний процес та підвищення ефективності навчального процесу. Метою навчального дослідження є набуття навичок наукового дослідження, активізації особистісної позиції у навчальному процесі, набуття суб'єктивно нових знань, які є новими й особисто значимими для того, хто навчається (С. Л. Белих). Таким чином, навчальні та наукові дослідження взаємодоповнюють один одного.

Проблема готовності студентів до здійснення наукових досліджень висвітлюється у працях О. В. Ібрянної, де визначені умови та критерії готовності студентів педагогічного ВНЗ до наукової діяльності; Н. В. Черноусової, де визначаються особливості підготовки студентів до виконання дослідницьких завдань; Л. Н. Гражданкіної, яка вивчала проблеми організації науково-дослідницької діяльності студентів у процесі самостійної роботи.

Мета роботи. Метою даної статті є визначення шляхів формування готовності майбутніх педагогів до дослідницької діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідницька підготовка фахівців — це складний міждисциплінарний системно-структурний процес, що передбачає загальнонаукову, психолого-педагогічну та спеціальну підготовку на основі дослідницької спрямованості функцій сучасного процесу навчання, створення певної морально-психологічної обстановки, підкріпленої комплексом заходів організаційного, психологічного, педагогічного, методичного характеру, що забезпечують готовність майбутнього педагога до дослідницької діяльності.

Дослідницька діяльність у процесі навчання закладає основи для подальшого самовизначення і саморозвитку майбутнього педагога, адже така діяльність основана на природному прагненні до самостійного вивчення світу.

Виконання навчальних досліджень є невід'ємною складовою фахової підготовки майбутнього педагога і передбачено навчальним планом. Крім того, впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу передбачає переорієнтацією всієї методології процесу навчання з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану форму, виконання індивідуальних науково-дослідних робіт при вивченні як фахових, так і загальнопедагогічних дисциплін, захист курсової та дипломної роботи.

Дослідницькі студентські роботи можуть мати як самостійне значення, так і особистісне, відрізнятися за ступенем продуктивності. До дослідницьких робіт можна віднести:

- роботи реферативного характеру, в яких систематизуються наявні підходи до розв'язання заданої проблеми, аналізуються результати сучасних досліджень, вирізняються нові аспекти проблеми, порівнюються результати, думки, концепції. Такі завдання, як правило, пропонуються студентам на молодших курсах з метою підготовки до самостійної дослідницької діяльності;
- проведення педагогічних і психологічних досліджень під час педагогічної практики. Такі роботи спрямовані на визначення вікових особливостей школярів, виявлення найефективніших методів і форм навчально-пізнавальної діяльності, пошук нових засобів розв'язання педагогічної проблеми;
- проведення наукових досліджень. Як правило, до наукових досліджень залучають студентів старших курсів, які мають ґрунтовні знання з дисципліни та навички проведення наукового експерименту, аналізу та інтерпретації одержаних результатів тощо. У постановці наукового дослідження значну роль відіграють вибір теми дослідження та зацікавленість і захопленість обраною темою як керівника, так і студента.

Найбільш вагомими результатами дослідницької діяльності студентів публікуються у збірках студентських наукових робіт, обговорюються на конференціях, висувуються на конкурси тощо. Організація навчальної та наукової дослідницької діяльності студентів вимагає певних підготовчих заходів — поступового залучення студентів до розв'язання невеликих проблемних питань,

наявності відповідної методичної та фахової літератури, активної позиції викладача як науковця.

Важливу роль у підготовці до здійснення наукових та навчальних досліджень відіграє навчання студентів за Програмою «Intel □ Навчання для майбутнього», в рамках якої відбувається комплексне поєднання інноваційних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Сутність навчання за Програмою в педагогічному ВНЗі полягає у набутті студентами навичок організації пошуково-дослідницької роботи учнів із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Майбутні педагоги розробляють індивідуальний навчальний проєкт та готують набір документів для його впровадження у школі. Ключовим елементом даного проєкту є організація навчального дослідження школярів. Таким чином, у рамках Програми «Intel □ Навчання для майбутнього» відбувається не тільки підготовка до проведення наукового та навчального дослідження, але й набуття навичок організації дослідної роботи зі школярами.

На всіх етапах навчання за Програмою студенти активно включаються у творчу діяльність. На етапі ознайомлення з методом проєктів і навичками високого рівня студенти аналізують запропоновані проєкти, формулюють питання, які сприятимуть розвитку дослідницьких умінь, визначають характерні ознаки навчального дослідження, аналізують державні навчальні програми щодо можливості організації дослідження при вивченні окремих тем.

На етапі розробки навчального дослідження майбутні педагоги добирають завдання, які носять дослідницький характер і можуть бути запропоновані учням у рамках тієї чи іншої дисципліни, аналізують вимоги до навчального дослідження, створюють попередній план навчального проєкту.

На етапі створення методичного комплексу студенти намагаються передати хід виконання запропонованого дослідження з точки зору учня. Така робота сприяє більш чіткому усвідомленню мети та етапів проведення навчального дослідження, набуттю вмінь формулювати та перевіряти гіпотези, працювати з різними джерелами інформації та оцінювати їх достовірність. На цьому ж етапі значна увага приділяється аналізу та обговоренню критеріїв оцінювання учнівської діяльності. Таке обговорення дозволяє не лише узагальнити вимоги до навчального дослідження школярів, але й проаналізувати якість власної навчально-дослідної діяльності.

Формуванню навичок здійснення й організації дослідження сприяють основні форми роботи на тренінгу за Програмою: мозковий штурм, круглі столи, колективні обговорення та дискусії, педагогічні ради тощо.

З досвіду проведення тренінгів за Програмою «Intel □ Навчання для майбутнього» з майбутніми педагогами можна виділити такі основні умови, які забезпечують ефективне включення студентів у дослідницьку діяльність:

- високий рівень фахових знань студентів з обраної дисципліни; наявність теоретичних знань і практичних умінь з предмету (розв'язувати задачі, доводити теореми, проводити реальні експерименти тощо);
- наявність умінь виділяти і «бачити» проблему в матеріалі, що вивчається, умінь виділяти теми шкільного курсу, вивчення яких може набувати дослідницького характеру;
- орієнтація на поєднання найефективніших форм наукової та навчальної дослідницької діяльності;
- орієнтація студентів на подальшу педагогічну діяльність;
- спрямованість на впровадження результатів дослідження у педагогічну практику.

Висновки. Навички дослідницької діяльності майбутніх педагогів є вкрай необхідними у сучасній загальноосвітній школі, яка відчуває потребу в фахівцях, здатних керувати навчально-дослідницькою роботою школярів, ставити навчальні проблеми, творчо підходити до розв'язання педагогічних проблем. Дослідницька робота майбутніх учителів передбачає виконання наукових і навчальних досліджень, є невід'ємною складовою фахової підготовки педагога. При підготовці до здійснення наукових і навчальних досліджень велику роль відіграє навчання майбутніх педагогів за програмою «Intel □ Навчання для майбутнього», у рамках якої відбувається комплексне поєднання інноваційних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шашенкова Е. А. Задача как средство обучения исследовательской деятельности. Автореф. дисс. канд. пед. наук. — М., 2001. — 24 с.
2. Зимняя И. А., Шашенкова Е. А. Исследовательская работа как специфический вид человеческой деятельности. — Ижевск, 2001. — 103 с.

Світлана ЛЕЩУК

**МОЖЛИВІСТЬ ІНТЕГРАЦІЇ ПРОГРАМ
«INTEL® НАВЧАННЯ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО» ТА
«MICROSOFT® ПАРТНЕРСТВО У НАВЧАННІ»
У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

У статті розглянуто можливість інтеграції програм «Intel® Навчання для майбутнього» та «Microsoft® Партнерство у навчанні» у вищому навчальному закладі через урахування специфіки закладу та можливості реалізації програм. Матеріал подано на основі проведеного тренінгу весною 2008 року згідно методичних рекомендацій програми «Microsoft® Партнерство у навчанні».

Одне з головних завдань навчального закладу полягає в тому, щоб не тільки передати знання студентам, але й пробудити особистісний мотив, привити інтерес до навчання, потяг до самовдосконалення, «навчити студентів учитися». У сучасній педагогіці все частіше спостерігаються тенденції щодо переміщення акценту з методів, що забезпечують процес засвоєння знань, на технології, що дають змогу забезпечити загальний розвиток особистості дитини. У цьому плані доволі ефективним є застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та новітніх методик на основі їх застосування в навчальному процесі. Важливим є досягнення раціонального поєднання теоретичних знань і можливостей їх практичного застосування для розв'язування конкретних проблем дійсності.

Наприкінці 2003 року в Україні за підтримки Міністерства освіти і науки започаткована програма «Intel® Навчання для майбутнього». Спершу вона була призначена лише для перепідготовки вчителів. Згодом у програмі почали брати участь і вищі навчальні заклади педагогічного профілю (у тому числі й Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка). В основі цієї програми лежить те, що вчителі (майбутні вчителі) навчаються комплексно інноваційним педагогічним та інформаційно-комунікаційним технологіям.

Одним з напрямків впровадження програми «Microsoft® Партнерство у навчанні» є проведення тренінгів для викладачів і студентів усіх спеціальностей щодо вивчення курсу «Основ інформаційно-комунікаційних технологій». Однією з цілей цієї програми є вихід на остаточну модель методичної системи навчання інформаційним технологіям та ефективного використання ІКТ у навчальному процесі як вищого навчального закладу, так і загальноосвітньої школи.

У навчальному закладі, забезпечення комп'ютерною технікою якого є на доволі високому рівні, відбувається природний процес оволодіння необхідними навичками використання ІКТ завдяки самоосвіті, проведенню семінарів (наприклад, викладачами кафедри інформатики чи інформаційних технологій), оновленням електронної ресурсної бази тощо. За таких обставин здійснюється індивідуальний вибір викладачем напрямку здобуття знань і навичок, що є найбільш корисними для їхньої роботи. Для забезпечення системності, обґрунтування комплексного застосування ІКТ в навчальному процесі, формування таких навичок у студентів доцільно впроваджувати вище згадані програми у практику роботи навчального закладу.

Метою статті є дослідження можливості інтеграції програм «Intel® Навчання для майбутнього» та «Microsoft® Партнерство у навчанні» у вищому навчальному закладі через врахування специфіки закладу та можливості реалізації програм (матеріал подано на основі проведеного тренінгу в Тернопільському національному педагогічному університеті весною 2008 року).

Тренінг проводився згідно методичних рекомендацій програми «Microsoft® Партнерство у навчанні», розробленого посібника «Основи інформаційно-комунікаційних технологій» [2] та був насичений елементами проектної методики. Це пояснюється:

- наявністю у викладачів базових навичок роботи з ІКТ;
- бажанням учасників оволодіти методом проектів;